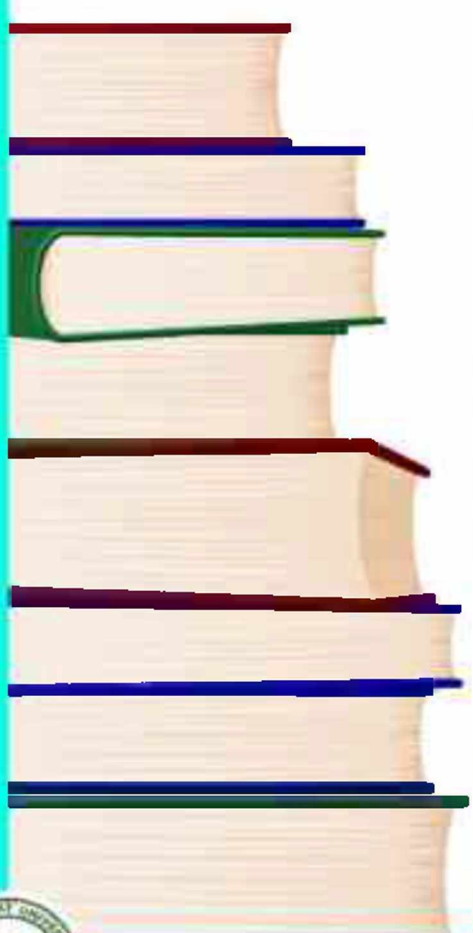
ISSN: 2181-1741 (print)
ISNN: 2181-1725 (online)
2024 / № 7-8

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL ADABIYOT TA'LIM



Philological research: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

Филологические исследования: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

pholologicalresearch.uz

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2024/ № 7-8

Termiz – 2024

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020 yil 19 oktyabrda 1122 raqami bilan ro'yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko'chirma va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 28.08.2024
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog'ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko'chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko'chasi, 43.
Telefon: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV, *iqtisod fanlari doktori, professor*

TAHRIR HAY'ATI:

Bekpo'lat Umurqulov, *filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o'rinbosari)*
Shoxista Maxmaraimova, *filologiya fanlari doktori, professor (mas'ul muharrir)*
O'ral Xoliyorov, *f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)*
Olmos Ulviy Binnatova, *f.f.d., professor (Ozarbayjon)*
Karl Rayxl, *f.f.d., professor (Germaniya)*
Vali Savash yelok, *f.f.d., professor (Turkiya)*
Dorota Silviya, f.f.f.d. *(PhD), dotsent (Polsha)*
Muslihiddin Muhiddinov, *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Ibodulla Mirzayev, *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Abdi Mamatov *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Suyun Karimov *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Muhammadxon Hakimov, *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Nafas Shodmonov, *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Dilmurod Quronov, *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Baxtiyor Mengliyev, *f.f.d., professor (O'zbekiston)*
Normat Yo'ldoshev, *f.f.n., dotsent (O'zbekiston)*
Abdulla Xudoyqulov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Bobonazar Murtazayev, *f.f.n., dotsent (O'zbekiston)*
Asqar Eshmo'minov, *f.f.d., dotsent (O'zbekiston)*
Obidjon Shofiyev, *f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)*
Zafar Umurqulov, *f.f.f.d., dotsent, (PhD) (O'zbekiston)*
Nurali Amonturdiyev, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Hakim Ahmedov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Ahad Shukurov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Eshnazar Jabborov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Abdumurod Arslonov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Sirojiddin Turdimurodov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Umida Raximova, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Gulchehra Begmatova, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Shoira Amonturdiyeva, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Nargis Qurbonazarova, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Muyassar Xolova, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Sherzod Turdiqulov, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*
Zaynura Qodirova, *f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)*

Texnik muharrir: Bahodir To'raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 28.08.2024
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
https://journaltersu.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ, *доктор экономических наук, профессор*

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, *доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)*

Шохиста Махмараимова, *доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)*

Урал Холияров, *ф.ф.ф.д. (PhD), доцент (Узбекистан)*

Олмос Улвий Биннатова, *д.ф.н., профессор (Азербайджан)*

Карл Райхл, *д.ф.н., профессор (Германия)*

Вали Саваш Елок, *д.ф.н., профессор (Турция)*

Дорота Сильвия, *PhD, доцент (Польша)*

Муслихиддин Мухиддинов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Ибодулла Мирзаев, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Абди Маматов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Суюн Каримов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Мухаммадхон Хакимов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Нафас Шодмонов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Дилмурод Куронов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Бахтиёр Менглиев, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*

Нормат Юлдашев, *к.ф.н., доцент (Узбекистан)*

Абдулла Худайкулов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Бобоназар Муртазаев, *ф.ф.н., доцент (Узбекистан)*

Аскар Эшмуминов, *д.ф.н., доцент (Узбекистан)*

Обиджон Шофиев, *д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)*

Зафар Умуркулов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Нурали Амонтурдиев, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Хаким Ахмедов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Ахад Шукуров, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Эшназар Джаббаров, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Абдумурод Арслонов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Сирожиддин Турдимуродов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Умида Рахимова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Гульчехра Бегматова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Шоира Амонтурдиева, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Наргис Курбаназарова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Муяссар Холова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Шерзад Турдикулов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Зайнура Кадирова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 28.08.2024
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
https://journaltersu.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV, *doctor of economic sciences, professor*

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, *doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)*
Shohista Makhmaraimova, *doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)*
Ural Kholiyorov, PhD, *associate professor (Uzbekistan)*
Olmos Ulviy Binnatova, *doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)*
Karl Rayxl, *doct.of philol. sciences, professor (Germany)*
Vali Salvash Elok, *doct. of philol. sciences, professor (Turkey)*
Dorota Silvia, *PhD, associate professor (Poland)*
Muslihiddin Mukhiddinov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Ibodulla Mirzaev, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Abdi Mmatov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Suyun Karimov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Muhammadkhon Khakimov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Nafas Shodmonov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Dilmurod Kuronov, *doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Bakhtiyor Mengliev, *doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Normat Yuldashev, *cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)*
Abdulla Khudaykulov, *PhD (Uzbekistan)*
Bobonazar Murtazaev, *cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)*
Askar Eshmuminov, *doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)*
Obidjon Shofiev, *PhD, associate professor (Uzbekistan)*
Zafar Umurkulov, *PhD (Uzbekistan)*
Nurali Amonturdiev, *PhD (Uzbekistan)*
Hakim Akhmedov, *PhD (Uzbekistan)*
Ahad Shukurov, *PhD (Uzbekistan)*
Eshnazar Jabbarov, *PhD (Uzbekistan)*
Abdumurod Arslonov, *PhD (Uzbekistan)*
Sirojiddin Turdimurodov, *PhD (Uzbekistan)*
Umida Rakhimova, *PhD (Uzbekistan)*
Gulchekhra Begmatova, *PhD (Uzbekistan)*
Shoira Amonturdieva, *PhD (Uzbekistan)*
Nargis Kurbanazarova, *PhD (Uzbekistan)*
Muyassar Kholova, *PhD (Uzbekistan)*
Sherzod Turdikulov, *PhD (Uzbekistan)*
Zaynura Kadirova, *PhD (Uzbekistan)*

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

Tilshunoslik

МАМАТОВ АБДИ ЭШОНҚУЛОВИЧ
Инсон, тил ва маданият триадаси ёки маданият инсонга нима беради? 7

ASHIRBOYEV SAMIXON
«O‘zbek dialektologiyasi» fani ta’limi mazmuni uyg‘unligi 10

XUDOYBERGANOVA DURDONA
Metaforalarning antropotsentrik lug‘atini tuzish tamoyillari xususida 14

МАМАТОВ АБДУҒОФУР
Фразеологик бирлик тушунчаси талқини ва тадқиқи 18

ELTAZAROV JO‘LIBOY
Gramer kategorilerin türkçenin dilsel doğasina göre yorumlanmasi üzerine 24

ISMOILOVA DILRABO MUHAMMAD QIZI,
HAKIMOV MUHAMMADXON XO‘JAXONOVICH
Ilmiy paradigma transformatsiyasi hamda konseptual asos 30

PARDAYEV AZAMAT BAXRONOVICH,
MAHMADIYEV SHAVKATJON SUYUNQULOVICH
Matnning pragmatik ta’sirchanligini oshirishga xizmat qiluvchi vositalar xususida 34

TO‘XTAYEVA DILAFRUZ ASHUROVNA,
JO‘RAYEVA BIBISH MUXSINOVNA
Baho va darajalanish munosabati 38

ABDIYEV MURODQOSIM
«Davlat tili haqida»gi va u bilan bog‘liq qonunlar ijrosi masalalari xususida 44

МЕНГЛИЕВ БАХТИЁР РАЖАБОВИЧ
Ўзбек лингвистик саноати истиқболлари 50

SHUKUROV OTABEK ULASHEVICH
Globallashuv sharoitida milliy til masalalari 56

FAYZIYEVA XADICHA CHORIYEVNA
Surxondaryo o‘zbek shevalarida o‘zlashgan so‘zlar 59

DUSTMURODOV MA’RUFJON MANSUR O‘G‘LI
Qadimgi turkiy tildagi markaziy hokimiyat bilan aloqador ayrim
harbiy unvonlar xususida 63

МУНДАРИЖА

Tilshunoslik

OSTONOV O‘TKIR YANGIBOEVICH
Qishloq turizmga oid terminlarning lingvistik tahlili 67

TILLABAYEVA ZILOLA RAXMATILLAYEVNA
Samarqand viloyati qarluq shevalarida olmoshlar 70

TEMIROVA KAMOLA
«O‘zbek tili sinonimlarining katta izohli lug‘ati»da berilgan
gastronomik birliklarning semantik guruhlanishi 74

KURBONMURATOV ABROR
Ekstremistik matnda muallif belgilari 80

NURALIYEV G‘OLIBJON QURBONBOYEVICH
Taqlid so‘zlar orqali ifodalangan tovush va
harakat-holatning davomiylik semasi
(Tog‘ay murod asasrlari misolida) 83

CHORIYEVA CHAROS SALOMOVNA
Diniy leksika, tasavvufiy leksika va mifologik leksika:
tasnif va talqin muammolari 86

NURIDDINOVA NAFISA MUXIDDIN QIZI
O‘zbek tilida ayrim uzumchilikka oid leksikaning lingvokulturema sifatidagi talqini 89

Резюме: В лингвистике ощущается большая потребность в анализе знаний различных отраслей, установлении связей между языковыми категориями. Это обстоятельство также отражается на отношениях оценки и градации. В речи явления оценки и градации чаще всего проявляются в смешанном виде. Потому как в этих категориях используются схожие лингвистические средства и способы выражения, имеющие градуированный характер, исследователи часто сталкиваются с проблемой их дифференциации. Установление сходств и различий между категориями оценки и градации позволяет выявить их своеобразные особенности. В статье рассматривается взаимосвязь между оценкой и градацией, и на точных примерах раскрываются их взаимоотношения друг с другом, сходства и различия.

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta’lim. 2024; 7-8
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

JURNALIMIZ FAXRIY MEHMONI

«DAVLAT TILI HAQIDA»GI VA U BILAN BOG‘LIQ QONUNLAR IJROSI MASALALARI XUSUSIDA

ABDIYEV Murodqosim,
Samarqand davlat universiteti professori,
filologiya fanlari doktori, Davlat tilida ish yuritish
asoslarini o‘qitish va malaka oshirishi markazining
Samarqand bo‘limi rahbari



Ma’lumki, millatning dunyoda mavjudligini ko‘rsatuvchi muhim omillardan biri til hisoblanadi. Unda tarix, din, urf-odat, mentalitet singari millat ruhini namoyon etuvchi belgilar mujassam etiladi. Chunki til nafaqat millatning qolaversa, davlatning ramzi, ko‘zgusi hisoblanadi. Ona tili insonning kamol topishida, ya’ni uning aqliy va ruhiy holatini harakatga keltiruvchi, o‘zligini namoyon qiluvchi tengi yo‘q kuch hisoblanadi.

Til millatning mavjudlik belgisi. Tilni asramagan millatning tarqab ketishi, yo‘qolishi muqarrar. Millatning boshidan o‘tkazgan kechmishi tilida o‘z ifodasini topadi. Milliylik o‘z-o‘zini asramoq, o‘zini boshqarmoq, uning qadr- qimmatini o‘zgalar oldida ko‘z-ko‘z qilmoqlikdir. Milliy g‘oya va tafakkurning shakllanishi va taraqqiyoti milliy til bilan bevosita bog‘liqdir. Shu bois ham o‘zini anglash milliy tilga hurmat va sadoqat orqali amalga oshiriladi. Shuning uchun ham til milliy qadriyatlar orasida muhim rol o‘ynaydi.

Prezidentimizning 2019-yil 21-noyabrdagi «O‘zbek tilining davlat tili sifatida nufuzi va mavqeini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PF-5850-son Farmon ijrosini ta’minlash maqsadida 2020-2030 yillarda o‘zbek tilini rivojlantirish hamda til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasining e’lon qilinishi o‘zbek tilining davlat tili sifatidagi mavqeini yanada oshirish imkoniyatini yaratdi. Vazirlar Mahkamasi huzurida Davlat tilini rivojlantirish departamenti

faoliyatining yo‘lga qo‘yilishi, har bir davlat idoralarida davlat tili bo‘yicha maslahatchilar shtatlarining joriy etilishi davlat tilining yanada jamiyat hayotiga to‘liqroq joriy etilishi uchun katta imkoniyatlar yaratdi. Ularda joylarda davlat tilining yuritilishini nazorat va targ‘ib qilishmoqdalar. Davlat tilini rivojlantirish departamenti huzurida Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universitetida «Davlat tilida ish yuritish asoslarini o‘qitish va malaka oshirish markazi» va uning viloyatlarda bo‘limlari tashkil etildi. Markazni tashkil etishdan maqsad barcha davlat tashkilotlarning mas’ul xodimlarga va aholiga davlat tilida ish yuritish asoslarini o‘rgatish bilan birga « Lotin alifbosiga asoslangan yangi o‘zbek yozuvi»ni hamda uning «Imlo qoidalari» va adabiy til me’yorlarini o‘rgatishdan iborat. Shuningdek, markaz tomonidan respublikamizning o‘zga tilda so‘zlashuvchi aholisi hamda chet elliklar hamda xorijda o‘zbek tilini o‘rganuvchilar uchun kurslar tashkil qilish ishlari allaqachon boshlanib yuborilgan. Yana shu o‘rinda bir narsani ta’kidlash lozimki, Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 28-sentabrdagi O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilishda chet davlat fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs tomonidan davlat tilini bilish darajasini aniklash tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash to‘g‘risida»gi qaroridan kelib chiqib O‘zbekiston fuqaroligini oluvchilarni o‘qitish va ularning davlat tilini bilish darajasini sinovdan o‘tkazish vazifasi ham yuklatildi. o‘zbek tilining hali tadqiq etilmagan va o‘rganilmagan tomonlarini tadqiq etishda hamda uning amaliy jihatdan qo‘llanish ko‘lamini yanada oshirishga xizmat qilishi shubhasizdir. Xususan, o‘zbek tili terminologiyasi masalalarini tadqiq etish, sohalarga doir izohli lug‘atlar tuzish, jumladan bugungi kundagi yo‘qolish arafasida turgan milliy hunarmandchilik sohalarini qayta tiklash barobarida zudlik bilan ularga tegishli so‘z va terminlarni yig‘ib olish milliylikning o‘ziga xos tomonlarini tiklashda va boyitishda metodologik asos bo‘ladi

Ayniqsa muhtaram Prezidentimizning 2020-yilning 23-sentabrida BMTning 75-sessiyasidagi onlayn nutqining davlat tilida e’lon qilinishi butun o‘zbek xalqining davlat tilimizning yanada mavqeini oshrishiga da’vat bo‘ldi. Ayni paytda 21-oktabrda barcha tashkilotlarda davlat tili bayrami tadbirlari hamda keng xalq sayli uyushtirilayotganligi millatdoshlarimizning kayfiyatiga kayfiyat qo‘shmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, o‘zbek tiligi «Davlat tili» maqomi yanada mustahkamlandi. Milliy g‘oya va mafkura bilan aloqador bo‘lmagan nomlardan voz kechish, yurtimizning qadimiy tarixiy nomlarini tiklash, milliy –insoniy ruhni singdirishga qaratilgan joy nomlari bilan nomlashga e’tibor berila boshlandi. O‘zbekiston Respublikasining «Davlat tili to‘g‘risida»gi qonunning 20-moddasida «Geografik obyektlarning nomlari davlat tilida aks ettiriladi»[1] deb yozilishi belgilab qo‘yilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005-yil 14-iyulda «O‘zbekiston Respublikasidagi aholi punktlarining ma’muriy-hududiy tuzilishini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 120-sonli maxsus qarori qabul qilingan. Bu qarorda «O‘zbekiston Respublikasida ma’muriy-hududiy tuzilish, toponimik ob’ektlarga nom berish va ularning nomlarini o‘zgartirish masalarini hal etish tartibi to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonunining 12-moddasi hamda Birlashgan Millatlar Tashkilotining aholi maskanlari bo‘yicha qabul qilingan standartlariga mos ravishda qishloq aholi punktlarini ro‘yxatdan o‘tkazish va zarur hollarda ularni shaharchalar toifasiga kiritish bo‘yicha iltimosnomalar taqdim etish vazifasi Qoraqalpog‘iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va tumanlar hokimliklariga yuklatildi. Mazkur qarori ijrosini ta’minlash maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2009-yil 13-martdagi 68-sonli «O‘zbekiston Respublikasidagi aholi punktlarining ma’muriy-hududiy tuzilishini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Qarori qabul qilindi.

Respublika toponimik komissiyasi tomonidan ham O‘zbekiston Respublikasining 2011-yil 12-oktabrdagi «Geografik obyektlarning nomlari to‘g‘risida»gi O‘RQ-303-sonli Qonuniga muvofiq joy nomlarini nomlash maqsadida «Geografik ob’ektlarga nom berish va ularning nomlarini o‘zgartirish masalalari» bo‘yicha tumanlar komissiyasi tomonidan taklif etilayotgan nomlarni davlat ekspertizasidan o‘tkazilishi bo‘yicha ham ancha ishlar amalga oshirilmoqda.

Ammo hali respublika miqyosida qilinadigan ishlar talaygina bo‘lib, bulardan biri mahalliy va tarixiy nomlardan voz kechib, hamma tuman, shahar hamda mahallalarda yoppasiga bir xil nomlar bilan atash urf bo‘layotganligiga barham berishdan iborat. Joriy yilda respublikamizda bir qator aholi punktlari nomi o‘zgartirildi. Ammo yangi qo‘yilgan nomlar asosan mavhum otlardan iborat, biror bir tarixiylikka yoki shu yerda yashovchi aholining kelib chiqishiga aloqasi yo‘q. Bunday nomlar jumlasiga, «Guliston», «Navbahor», «Nurafshon», «Sayilgoh», «... obod», «Gulzor», «Orzu», «Mehnatkash», «Nafosat», «Tashabbus», «Sahovat», «Bo‘ston», «Iftixor», «Navnihol», «Madadkor» kabilar. Bu holat yomg‘irdan keyingi qoziqorinday hamma yoqni bosib ketishi unchalik yaxshi emas. Xuddi ruslarning «Qushday engil bo‘ling»

[1] https://lex.uz/docs/-121051 167 -1-son. 21.12.1995.

badiiy filmidagi o‘xshash kulgili holatlarga olib kelishi mumkin. Joy nomlari milliy tilning tarkibiy qismi bo‘lganligi bois, biror nomni o‘zgartirish puxta o‘ylangan ilmiy yondashuv asosida amalga oshirilgani ma’qul, kimnidir xohish-istagi bilan nomlarni o‘zgartirish u qadar to‘g‘ri ish bo‘lmasa kerak. Qolaversa, bu jarangdor nomlarning aksariyati o‘zlashma bo‘lib, arab va fors tillariga tegishlidir. Bu o‘rinda qo‘shni davlatlarda bu borada olib borayotgan ishlarga ham ko‘z yugurtirish joizdir. Ancha yildirki, Tojikistonda hatto joy nomlarini ham tojiklashtirish siyosati olib borilmoqda. *Kommunizm, Marks, Engels, Ilich* singari sho‘rocha nomlarni qo‘yaturing, *Qo‘rg‘ontepa, Yangiqishloq, Qorategin, Qayroqqum, Qizili, Ko‘ktosh* singari ming yillik tarixiy turkiy toponimlarni ham *Rasht, Bo‘ston, Guliston, Boxtar, Lolazor* singari forsiy nomlarga almashtirib bo‘lishdi. Boshqa qo‘shnilarimizda ham ahvol bizga qaraganda ancha tuzuk.

Samarqand shahri ko‘chalaridagi ajnabiy nomlari haqida ko‘p aytildi, yozildi. Ammo o‘zagarish juda sekin bo‘lyapti.

Kelajak avlod talim-tarbiyasi bilan shug‘ullanayotgan xususiy ta’lim muassasalari nomlari han nuqul g‘arbona nomlanib borayotganligi kishini ajablantirib mahalliy ziyolilar kelajak haqidagi qayg‘uli tashvishlar tushishiga sabab bolmoqda. «REDBRIDGE SHOOLS»(A. Jomiy ko‘chasi), «Samarkand intellekt» (Ozod Sharq ko‘chasi), «OXSFORD INTERNATSIONAL SHOOL» (Amir Temur ko‘chasi), «REDBRIDGE SCHOOLS» (A.Jomiy ko‘chasi)» va hokazo. Bitta misol, «SPM SCHOOL» (Amir Temur ko‘chasida) yonidan o‘tsangiz birorta o‘zbekcha yozuv yo‘qligiga amin bo‘lasiz. Albatta, ularda talim tili 99% rus tilda olib borilmoqda.

O‘zbek xalqi va o‘zbek milliy tilining shakllanishida ko‘pgina etnik guruhlarning ishtirok etgani ma’lum. O‘zbek millati o‘z etnik tarkibining serqirra va murakkabliligi bilan boshqa turkiy xalqlardan ajralib turadi[1]. Bu hol o‘zbek tilining ko‘p shevali til bo‘lishiga ham asos bo‘lganligi haqiqat.

Hozirda asosan ikki holatda – mustamlaka davridan qolgan joy nomlari yoki quloqqa «xunuk» eshitiluvchi nomlar sifatida o‘zgartirilyapti. Birinchi holat tushunarli. Sho‘rolar mafkurasini targ‘ib qiluvchi nomlar almashtirilgani yaxshi. Ammo ikkinchi holatda o‘zbek tilidan bexabarlik, tarixga bepisandlik bilan qarash kayfiyati «hech qanday ma’noga ega emas» va «ma’naviy qiyofamizga mos kelmaydi», deya talqin qilish holatlari uchrab turmoqda. Shu ma’noda ba’zi bir tuman toponimik komissiyalaridan Qonjig‘ali, Qo‘tirbuloq, Quljomon, Beshkal singari nomlarni o‘zgartirish takliflari ham tushmoqda. Aslida ular hech qanaqa «xunuk» nomlar emas. Ular bizga tarixni eslatib turuvchi nomlardir. Masalan, *Qonjig‘ali, Quljamon, Beshkal, O‘ong‘irot* singarilar o‘zbek urug‘larining nomi. Qadimda mazkur hududda o‘sha urug‘ vakillari yashashgan. *Qo‘tirbuloq* esa joy nomi sifatida nafaqt respublikamizda, balki Samarqand viloyatining Tayloq, Oqdaryo, Bulung‘ur, Nurobod singari tumanlarida ham uchraydi. Bu shifobaxsh buloq bor joy degan ma’noda qo‘llanadi. Qadimda odamlar mazkur buloqlarga shifo istagida kelishib, turli yara, qo‘tir, qichima, ko‘k yo‘tal singari bir qator kasalliklarni suv bilan davolashga muvaffaq bo‘lishgan. Xuddi shunday bir anglashilmovchilikning oldi bundan ancha avval ham viloyat toponimik komissiyasida olingan edi. Samarqand tumanidagi bir qishloqning nomi *Garmokov* deb yozilgan bo‘lib, komissiya bu ruscha familiya o‘zgartirmoqchi bo‘lgandi, mahalla faollaridan biri bu ruscha Garmokov emas, fors-tojikcha *Garmako*, ya’ni issiqlik bilan davolovchi tabiblar bo‘lganligini aytib berib, nom o‘zgarishsiz, qolgandi.

«Geografik obyektlarning nomlari to‘g‘risida»gi Qonunning 4-moddasida obyektga berilayotgan nom uning o‘ziga xos bo‘lgan belgilarini aks ettirishi, mazkur geografik obyekt joylashgan yerdagi boshqa geografik obyektlar nomlarining mavjud tizimiga mos tushishi, mahalliy aholining fikrini hisobga olish, qoidaga muvofiq ko‘pi bilan uchta so‘zdan iborat bo‘lishi talabi ko‘rsatib o‘tilgan[2]. Qonunning yana bir muhim jihati, geografik obyektlarning nomlarini belgilash tartibidir. Geografik obyektlarning nomlari hududni kartografiya qilish, toponimik tadqiqotlar o‘tkazish vaqtida, nomlar berish, o‘zgartirish takliflari tayyorlanayotganda tegishli davlat hokimiyati, boshqaruv organlari, mahalliy aholi, o‘lkashunoslar, geograflar, tarixchilar va boshqa mutaxassislar o‘rtasida so‘rovlar o‘tkazish asosida belgilanishi lozim bo‘ladi.

Shu bois ham toponim komissiyasi taklifni tayyorlashda o‘sha joydagi qariyalar, mahalliy ziyolilar, xususan, maktab o‘zbek tili va adabiyoti, geograf va tarixchi o‘qituvchilari bilan maslahatlashib ko‘cha yoki mahallaga nom bersa yaxshi bo‘lardi. Shoshma shosharlik bilan berilgan nomni vaqti kelib yana o‘zgartirishga to‘g‘ri kelishi mumkin. Bu esa ancha ortiqcha xarajat va aholining norizoligini keltirib chiqarishi mumkin bo‘ladi.

Ko‘pgina ko‘cha nomlar haligacha ruscha talaffuzga moslab yozilmoqda. Masalan, Samarqand

[1] Дониёров Х. Ўзбек халқининг шажара ва шевалари. – Тошкент, 1967.

[2] O‘zbekiston Respublikasining12.10.2011-yildagi O‘RQ-303-son Qonuni. https://lex.uz/docs/-1881472?ONDATE=21.04.2021

shahridagi Kandiya (aslida Qandiya), Malokokandskaya (Kichik Qo‘qon), Ustabaeva (Ustaboyev), Usta Kuli (Usta Quli) va hokazo.

Samarqand shahridagi ayrim ko‘chalar nomlari haligacha takror holda qo‘llanmoqda. Masalan, Aburayhon Beruniy, Abulqosim Firdavsiy, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Orzu Mahmudov singarilar.

«Geografik obyektlarning nomlari to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni 4-moddasigi geografik obyektlarning nomlariga dori talablariga ko‘ra «ko‘chalar, shohko‘chalar,mahallalar, maydonlar, bog‘larga va aholi punktlarinig boshqa tarkibiy qismlariga ayrim odamlar, jamoat arboblari, siyosiy arboblar ismi sharifini berishga qoida tariqasida yo‘l qo‘yilmaydi. O‘zbekiston tarixida chuqur iz qoldirgan shaxslar bundan mutasno»[1] deb belgilangan. Afsuski, shaharda ushbu me`yorga talab bermaydigan kishi nomlari bilan ataluvchi ko‘chalar mavjud.

Shahrimiz ko‘chalarida turli tillarda aralash qoralash tarzida yozilgan ko‘rsatkich, peshlavha hamda peshtoq yozuvlarni ko‘rib, ta’bingiz xira bo‘lishi tabiiy. Yangi o‘zbek lotin alifbosini joriy etish masalalari bo‘yicha ishchi guruh tarkibida bir necha marotaba ishtirok etishga to‘g‘ri keldi. Turli soha vakillariga asosiy yozuvlar yangi o‘zbek lotin alifbosida bo‘lishi zarurligini tushuntirish, targ‘ibot ishlarini olib borishga to‘g‘ri keldi. Negadir aholi o‘rtasida rus va g‘arb tillarida yozish urf bo‘lib bormoqda. Ba’zi mulk egalariga davlat tilida, ya’ni lotin alifbosida yozilish kerakligini tushuntirmoqchi bo‘lganimizda, hayrat bilan: « Qachondan beri o‘zbekcha yoziladigan bo‘ldi?», O‘zbekcha yozsak, kulgili bo‘ladi-ku, o‘zingiz bir o‘ylab ko‘ring-a?!» singari alomatli savollarni berishadi. Biz ham bo‘sh kelmasdan, «Siz O‘zbekiston fuqarosimisiz, yo boshqa davlat fuqarosimi?», «Dunyoda 50 milliondan ortiq kishining ona tilisi bo‘lgan, O‘zbekiston Respublikasinig davlat tili, deb rasman e’lon qilinganiga 35 yildan oshgan bo‘lsa, davlat tilida yozish qachondan beri va qanday tarzda kulgili holga tushib qolishi mumkin?» – degan savolomuz javob qaytarishga harakat qildik. Yoki ba’zii mulk egalari ajnabiy yozuvlar yozilishini xaridorni qiziqtirish bilan bog‘laydi, juda bo‘lmasa, brendni bahona qilib turib oladi. Biz unga to‘g‘ri xalqaro miqyosida tarqalgan brendlar borligidan xabarimiz borligini, ammo o‘zimizning milliyligimizni targ‘ib qiluvchi brendlardan ham foydalanish xaridorlarga tushunarli va qulay bo‘lishining afzallik tomonlarini tushuntirishga harakat qildik. Ular esa ensasi qotgancha ko‘zingizga baqrayib qarab turadi. Sizning molingiz sifatli va arzon bo‘lsa, ajnabiy so‘zlar bilan targ‘ib qilishga ham hojat qolmasligini tushuntirishga ham harakat qilib ko‘rsak-da, foydasi bo‘lmayapti.

Nihoyat, O‘zbekiston Respublikasining «Reklama haqida»gi qonun[2]ning yangi tahriri qabul qilindi. 2022-yilning 9-sentabridan uning kuchga kirganligini xalqimiz uchun quvonchli xushxabar bo‘ldi. Ammo ayrim mulkdorlar esa hamon reklama ishlarini ajnabiy tillarda olib borishda davom ettirmoqdalar. Xolbuki, reklama haqidagi qonunda O‘zbekiston Respublikasi hududida reklama davlat tilida, zarurat bo‘lganda, boshqa tilda takror berilganda ham davlat tilidagi asosiy ma’nosi buzib ko‘rsatilmasligi, hajmi qirq foizdan oshmagan matn ham davlat tilidagi o‘lchamga nisbatan kichik harfda bo‘lishi belgilab qo‘yildi.

Bir guruh toponimist olimlar tomonidan katta hajmli «O‘zbekiston joy nomlarining izohli lug‘ati»[3] nashr etildi. Unda mamlakatimiz hududi geografik obyektlarning nomlari – toponimlarning tarixiy-lisoniy izohi berilgan. Bu ishning amalga oshirilgani yaxshi. Lekin unga yurtimizning barcha toponimlari to‘liq kiritilgan, – deya olmaymiz. Hali bu borada qilinadigan ishlar talay. Jumladan, mamlakatimiz hududidagi barcha toponimlar zudlik bilan yig‘ib olib, ular lug‘at shakliga keltirilishi lozim. Iloji boricha ularning tarixiy nomlarnini saqlab qolishga harakat qilish kerak. Bu ishga faqat toponimist olimlar emas, balki barcha ko‘ngilli kishilar ham qatnashishi kerak bo‘ladi. Shundagina ularni nafaqat yig‘ib olish, balki ularning milliyligi va tarixiyligini saqlashga erishishimiz lozim bo‘ladi. Ayni paytda uning ikkinchi nashri chop etilish arafasida turibdi.

Terminlarni milliylashtirishga ham alohida e’tibor berish lozim. Imkoni boricha tilimizda qo‘llanishda bo‘lgan teminlarni o‘zbekchalashtirishga erishish lozim bo‘ladi[4]. E’tiborsizlik qilsak, juda ko‘plab lug‘aviy boyligimizning asosiy qismi o‘zlashmalar egallab olish xavfi tug‘ilmoqda. Bu jarayonning oldini zudlik bilan olishimiz zarur.Masalan, -qoplama,

Albatta, ushbu sohada respublikamizda anchagina ishlar qilinganligini inkor etmagan holda qilinadigan ishlar hali ko‘pligini ham eslatib o‘tish joizdir. Birinchi navbatda fuqarolarimiz ongiga Vatan tuyg‘usi, Vatan tili, Davlat tili, ona tili, milliy mafkura, milliy g‘oya singari tuyg‘ularni singdirish yuzasidan targ‘ibot

[1] O‘zbekiston Respublikasining 12.10.2011 yildagi O‘RQ-303-son Qonuni. https://lex.uz/docs/-1881472?ONDATE=21.04.2021

[2] Reklama to`g`risdagi QRQ -776 –son Qonun. https://lex.uz/uz/docs/-6052631

[3] O‘zbekiston joy nomlarining izohli lug‘ati. – Toshkent: Donishmand ziyosi, 2022.

[4] Абдиев М. Терминлар ўзбекча (туркийча) бўлсин // Тилшуносликнинг долзарб масалалари. VI китоб (илмий мақолалар тўплами). – Тошкент: Академнашр, 2013. – Б. 40.

va tashviqot ishlarini yanada jadal olib borish ehtiyoji tug‘ilmoqda. Chunki kishilar ongini o‘zgartirmasdan turib, jamiyat hayotini o‘zgartirish ancha murakkab jarayondir. Shunday ekan, O‘zbekiston zaminida yashayotgan har bir fuqaro qalbida Vatan bilan faxrlanish barorida uning davlat tiliga hurmat hissiyoti paydo bo‘lgandagina, jamiyatimiz rivoji yanada jadallashadi.

Shu bilan birga hali «Davlat tili qonun»ni joriy etilishi borasida bir qator hal qilinishi lozim bo‘lgan quyidagi masalalar ham turibdi:

-hududlarda ayniqsa peshlavha, ko‘rsatich hamda reklama singarilarning «Imlo qoidalari»ga muvofiqligini ta’minlash hamda ularning davlat tilida yozilishining davlat tomonidan nazorat qilish ishlariga ko‘maklashish istagida bo‘lgan ko‘ngillilardan tashkil topgan guruhlar tuzish, ularning yordami bilan ishni yanada jonlantirish mumkin;

Davlat tilini ta’lim boshqa tillarda olib boriladigan maktabgacha ta’lim, boshlang‘ich ta’lim, umum o‘rta ta’lim, kasb-hunar, oliy ta’lim va undan keyingi ta’lim muassasalarida o‘qitilish bo‘yicha keng qamrovli ilmiy tadqiqot ishlarini olib borilishi maqsadga muvofiqdir. Shu paytgacha mazkur ta’lim muassasalarda Davlat tilini o‘qitish metodlari bo‘yicha barmoq bilan sanarli miqdordagi tadqiqotlar olib borildi. Shuning uchun ham «Davlat tili»ni o‘qitish yuzasidan yangicha metodlarga asoslangan hamda o‘qitishni jadallashtirishga mo‘ljallangan tavsiyalar beradigan amaliy tadqiqotlar yaratish o‘ta dolzar. Chunki amaldagi darslik va o‘quv qo‘llanmalarning aksariyati talabalarga asosan grammatikani o‘qitish bilan cheklanib qolmoqda. Holbuki, talaba egallagan bilimini amalada qo‘llab, malaka va ko‘nikma hosil qilmas ekan, o‘qituvchi ko‘zlagan maqsadiga erisha olmaydi;

- o‘zbek tilining lug‘at boyligini zudlik bilan to‘plab olish choralarini ko‘rish maqsadida «O‘zbek shevalari markazi» nafaqat Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti huzurida, balki uning viloyatlarda bo‘linmalari yoki «O‘zbek shevalari laboratoriyalari»ni har bir oliy o‘quv yurtlarida ochish maqsadga muvofiqdir. Bu ishlarni tezkorlik bilan amalga oshirmasak, vaqt o‘tishi bilan ayniqsa yoshi katta insonlarning dunyodan o‘tishi bilan bu boylik unutilishi mumkin. Chunki yoshlar asosan adabiy tilda so‘zlashadi, ko‘pchiligi shevasini unutishgan. Albatta, bu jarayonni amalga oshiruvchilar davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlagishi lozim bo‘ladi. Chunki xalq ichiga ekspeditsiyalar uyushtirish mablag‘ bilan bog‘liqdir;

-hozirgi axborot texnologiyalari taraqqiyot etayotgan bir davrda o‘zbek tili rivoji va istiqbolini axborot kommunikatsion texnologiyalarisiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Bizda bu borada qilinadigan ishlar bir talay bo‘lib, bular quyidagilar:

- internet tarmog‘ida jarayonlarni ifodalovchi terminlar haligacha rus tilida. Nahotki, bu almashtirib, avtomatik tarzda o‘zbekchaga almashtirishning imkoni bo‘lmasa? Mamlakatimizda o‘ndan ortiq o‘quv yurtlarida kompyuter injinering hamda dasturlash sohalari bo‘yicha mutaxassislar tayyorlanmoqda. Bu masalani zudlik bilan hal qilish lozim;

- kompyuterda o‘zbek tilida yozish jarayonida xato yozilgan so‘zni maxsus belgililar asosida ogohlantiruvchi dastur ishlab chiqilmagan. Bu dastur rus, ingliz va boshqa tillarda allaqachon yaratilib foydalanilmoqda. Bu dasturni zudlik bilan yaratish davr talabi bo‘lib, savodsizlarcha yozilgan yozuvlarning kamayishiga ham yordam beradi;

- yoshlar, xususan, maktab yoshidagi bolalar kompyuterga qiziqishi tabiiydir. Shuning uchun elektron o‘yinlar yo‘sinidagi qiziqarli va hordiqbop multifilm singarilarni o‘zbek tilida yaratish masalasi ham «Konsepsiya»da to‘g‘ri ko‘rsatilgan. Bular amalga oshsa, nafaqat o‘zbek bolalari, balki boshqa millat bolalari uchun ham foydali bo‘ladi va ularning yoshligidan davlat tilini yaxshi o‘zlashtirib olishlariga imkon yaratiladi;

- o‘zbek tili til korpusining elektron shakli yaratilishiga kirishildi. Ammo bu ishni amalga oshirish uchun o‘zbek tilining barcha lug‘at boyligini zudlik bilan yig‘ib olish kerak bo‘ladi.O‘zbek tilining shevalari, moliya, qurilish, texnika hamda hunarmandchilikning turli sohalari singarining izohli bir va undan ortiq tilli lug‘atlarini yaratish lozim. Bunda ovozni eshitgan holda yozuv shakliga aylantira oladigan qurilmalarning mukammallashgan vositalarini yaratish lozim bo‘ladi;

-Atamashunoslik qo‘mitasi ishini ham jonlashtrish lozimdir. Nazarimda, uni «Davlat tilida ishi yuritish asoslarini o‘qitish va malaka oshirish markazi» tasarrufiga o‘tkazlishi lozim. Maxsus shtatlar ham ajratilishi maqsadga muvofiqdir. Chunki u qayta tashkil etilgandan beri faoliyat umuman sezilgan emas;

-joylardagi toponimik komissiya ishlarini yanada jonlantirish lozimdir. Komissiya ishiga hokimiyat tashvishlaridan holi bo‘la olmaydigan mansabdorlarni emas, shu sohaning etuk mutaxassislarini mas’ul shaxs sifatida oylik maosh bilan ta’minlagan holda faoliyat ko‘rsatishiga sharoit yaratib berish lozim bo‘ladi. Ularning joylardagi yozuvlardan tortib peshlavhalarning imlo xatosiz yozishlariga mas’ul etib belgilanishi maqsadga muvofiqdir;

-tadbirkorlik hamda xususiy faoliyat bilan shug‘ullanuvchi tashkilotlarga litsenziya beruvchi tashkilotlar yangi tashkil etilayotgan korxona nomi Milliy Nom.

uz platformasi sayti ro‘yxatidan o‘tmagan nomlarni tasdiqlamasliklari qat’iy belgilab qo‘yilishi kerak;

O‘zbekistonda ishlab chiqarilgan mahsulotlarning turi va navidan qat’iy nazar yorliqlarining davlat tilida yozilishini qat’iy nazorat qilish lozim. Chunki mahsulot sifatli bo‘lsa,u qaysi tilda yozilishidan qat’iy nazar xaridor uning doimiy mijoziga aylanishi ayni haqiqatdir.

Xullas, ma’naviyat ko‘zgusi bo‘lgan ona tilimiz lug‘at boyligi bo‘lgan so‘z va terminlar, qolaversa, joy nomlarini tarixiylik va milliylikni hisobga olgan holda shoshma shosharlikka yo‘l qo‘ymasdan yangi o‘zbek lotin alifbosi imlosi qoidalariga muvofiq rasmiylashtirish hamda yozilishini ta’minlash o‘ta muhim masalalardan biri hisoblanadi. Uni har xil chet tillari ta’siridan doimo ravishda muhofazaa qilib borish, milliy tilsifatida sayqallashtirib borishimiz zarurdir. Shu bilan bir qatorda yurtimizda uning millatlararo til sifatida yanada takomillashtirib borish hamda uni suiiste’mol qilishlariga va buzishlarga qarshi murosasiz munosobatda bo‘lish nafaqat til jonkuyarlari, balki har bir ziyoli kishining vatanparlik burchi bo‘lmog‘i lozim.

Rezyume. Ushbu maqola «Davlat tili haqida»gi qonun ijrosiga oid masalalar tahliliga bag‘ishlangan. Unda qonunda ko‘rsatilgan geografik joy nomlarini tartibga solish, ularning imlosi hamda terminlarni milliylashtirish bilan bog‘liq jarayonlar va ularniamalga oshirish masalalari keng ko‘lamda tahlil etilishiga harakat qilingan.

Resume. This article is devoted to the analysis of issues related to the implementation of the law «On the State Language». It attempts to comprehensively analyze the processes associated with the regulation of geographical toponyms, their writing, the nationalization of terms and their implementation.

Резюме. Данная статья посвящена анализу вопросов, связанных с реализацией закона «О государственном языке». В нем предпринята попытка комплексно проанализировать процессы, связанные с регулированием географических топонимов, их написанием, национализацией терминов и их реализацией.